

Отримано: 25 листопада 2019 р.

Прорецензовано: 02 грудня 2019 р.

Прийнято до друку: 10 грудня 2019 р.

e-mail: klimash12@gmail.com

DOI: 10.25264/2311-5149-2019-15(43)-138-144

Шірінян Л. В., Климаш Н. І. Розвиток страхового посередництва на вітчизняному ринку у контексті забезпечення ефективності діяльності страховиків. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»* : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, грудень 2019. № 15(43). С. 138–144.

УДК: 368.023.5:005.66(477)

JEL-класифікація: G22

Шірінян Лада Василівна,*доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів
Національний університет харчових технологій***Климаш Наталія Іванівна,***кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів
Національний університет харчових технологій*

РОЗВИТОК СТРАХОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА НА ВІТЧИЗНЯНОМУ РИНКУ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИКІВ

У статті досліджено основні показники, що характеризують участь агентів та брокерів у наданні страхових послуг. На основі статистичних даних побудовано стохастичну модель впливу страхової винагороди та страхових виплат на отриманий розмір страхових премій посередниками. Підтверджено достовірність моделі за допомогою коефіцієнта детермінації та критерію Фішера. Розраховано прогнозні значення страхових премій з урахуванням впливу факторів на 2019-2020 роки.

Ключові слова: страхове посередництво, страхові агенти, страхові брокери, страхові премії, стохастична модель.

Ширинян Лада Васильевна,*доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедры финансов
Национальный университет пищевых технологий***Климаш Наталья Ивановна,***кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов
Национальный университет пищевых технологий*

РАЗВИТИЕ СТРАХОВОГО ПОСРЕДНИЧЕСТВА НА ОТЕЧЕСТВЕННОМ РЫНКЕ В КОНТЕКСТЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТРАХОВЩИКОВ

В статье исследованы основные показатели, характеризующие участие агентов и брокеров в предоставлении страховых услуг. На основе статистических данных построена стохастическую модель влияния страхового вознаграждения и страховых выплат на полученный размер страховых премий посредниками. Подтверждена достоверность модели с помощью коэффициента детерминации и критерия Фишера. Рассчитаны прогнозные значения страховых премий с учетом влияния факторов на 2019-2020 годы.

Ключевые слова: страховое посредничество, страховые агенты, страховые брокеры, страховые премии, стохастическая модель.

Lada Shirinyan,*Ph D habil., Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Finance,
National University of Food Technologies***Nataliia Klymash,***Ph D., Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Finance,
National University of Food Technologies*

DEVELOPMENT OF INSURANCE MEDIATION IN THE DOMESTIC MARKET IN THE CONTEXT OF ENSURING EFFECTIVENESS OF THE ACTIVITIES OF INSURERS

The article identifies the need to investigate the interaction of insurance intermediaries with insurers and insurors. It is found that, most often, domestic scientists when examining the activities of insurers do not take into account the participation of insurance intermediaries in the provision of insurance services. It is determined that the normative legal acts outline the specifics of the activity of insurance agents and brokers and identify the areas of their interaction with insurers.

The article explores the main indicators that characterize the involvement of agents and brokers in the provision of insurance services. A significant number of indicators are selected that have a decisive influence on the number of insurance premiums collected by insurance intermediaries. For this purpose, the authors constructed a matrix of paired correlation coefficients. The selected factor traits exclude indicators that were closely related, ie Pearson correlation coefficients close to 1 (-1). Similarly, we removed factors that had a weak relationship with the resulting metric.

Among the indicators that have a significant impact on the resultant indicator are the amount of remuneration for the provision of intermediary services under insurance and reinsurance contracts and gross insurance payments. As a result function – an indicator the insurance premiums received by insurers under insurance and reinsurance contracts are selected.

The time interval of the study is 6 years (2012-2018). The statistical data of the reports of the National Commission, which implements the state regulation in the sphere of financial services, was used in the work, which made it possible to organize the actual materials.

The stochastic model of the impact of insurance premiums and insurance payments on the received amount of insurance premiums by intermediaries is constructed on the basis of statistics. The validity of the model was confirmed using Fisher's determination coefficient and criterion.

Estimated values of insurance premiums are calculated taking into account the influence of factors for 2019-2020.

The conducted analysis showed that the influence of the intermediary activity on the volume of insurance premiums in the market of insurance services of Ukraine is significant.

Key words: *insurance brokerage, insurance agents, insurance brokers, insurance premiums, stochastic model*

Постановка проблеми. На страховому ринку здійснюють діяльність різні суб'єкти, які задіяні у страхуванні. Відповідний аналіз страхового ринку України, який враховував би неосновних учасників ринку, дотепер залишається поза увагою більшості дослідників, оскільки являє собою складне і трудомістке завдання. Особливої уваги потребують посередники з позицій співпраці суб'єктів страхового ринку і впливу на показники страхового сектору країни. У колі фахівців точаться дискусії щодо доцільності та впливовості страхових посередників на ринку.

Регламентують діяльність страхових посередників такі законодавчі акти: закон України «Про страхування» [1], Господарський кодекс України [2], Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок провадження діяльності страховими посередниками» [3].

Агентська діяльність – це діяльність щодо рекламування, консультування, пропонування страхувальникам страхових послуг та проведення роботи, пов'язаної з укладанням та виконанням договорів страхування.

Брокерська діяльність – це професійна діяльність на користь страхувальника або перестраховальника (цедента), спрямована на визначення його потреби в отриманні страхових послуг, консультуванні, наданні допомоги в розробленні умов договору страхування, пошуку страховиків, веденні переговорів та укладанні договорів страхування за дорученням страхувальника, здійсненні розрахунків за договорами страхування, підготовці документів для врегулювання питання про збитки у разі настання страхового випадку.

Отже, страхове посередництво переважно розглядають як надання послуг страхування через агентів та брокерів: якщо брокери займаються наданням таких послуг, представляючи інтереси страхувальників, то агенти діють більшою мірою від імені страховика. Останнім часом до кола організацій, що надають посередницькі послуги, долучаються банки, нотаріальні контори, туристичні компанії та відділення зв'язку, які є страховими агентами та діють на підставі агентського договору, займаються цим видом діяльності з метою розширення спектру їх власних послуг та задоволення потреб споживачів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У вітчизняній фінансовій науці значна кількість досліджень присвячена ролі страхових посередників та їх впливу на діяльність страховиків. Так, наприклад, про ряд недоглядів у співпраці страхувальників та страхових посередників висловлює свою позицію О. Борисюк [4, с. 132–137]. Вона вважає, що існує низка недоліків: по-перше, це досить дорогий канал продажу. Крім агентської комісії (яка може сягати до 30 % від страхової премії), потрібна значна кількість ресурсів на її утримання. По-друге, відносини клієнта виникають не з компанією, а з агентом. Отже, лояльність також формується не до страхової компанії, а до агента. По-третє, страховику значно важче встановлювати комунікації з клієнтом. Наприклад, розвиток перехресних продажів в обхід агента може бути сприйнятий останнім як спроба відібрати у нього портфель. Також, якщо страховий агент уважатиме продовження співпраці з цим страховиком не вигідним для себе, то він може перевести весь портфель з однієї страхової компанії в іншу. Крім того, науковець обґрунтовує роль Інтернет-страхування у сучасних умовах.

Мартишко Н., вивчаючи роль страхових посередників на ринку [5, с. 164–168], вказує на недостатність рівня нормативно-правового регулювання їх діяльності. Першочерговими кроками на шляху вдосконалення діяльності страхових посередників в Україні, вважає науковець, повинні бути законодавчі зміни. Насамперед, необхідно внести зміни до Закону України «Про страхування», які дозволять чітко

розмежовувати функції страхових агентів та страхових (перестрахових) брокерів, посилять вимоги до їх діяльності, оскільки передбачатимуть навчання та сертифікацію агентів, а також страхування професійної відповідальності брокерів. Наступним кроком, на переконання Н. Мартишко, повинно бути прийняття Закону України «Про страхове посередництво».

Об'єктивні потреби та умови розвитку страхового посередництва в Україні досліджено в працях Н. В. Кудрявської [6, с. 78–80]. Наприклад, автор визначила необхідність урахування позитивного світового і європейського досвіду, зокрема в умовах євроінтеграції, щодо удосконалення нормативно-правової бази у регулюванні діяльності страхових посередників, підвищення професіоналізму та збільшення матеріальної зацікавленості самих посередників.

Мета та завдання дослідження – дослідити основні показники посередницької діяльності з укладання договорів страхування зі страховиками і визначити вплив посередницької діяльності на обсяги страхових премій на ринку страхових послуг України.

Науковий пошук ґрунтується на гіпотезі щодо суттєвого впливу посередницької діяльності на обсяг страхових премій на ринку страхових послуг України. Аргументація цієї гіпотези базується на проведенні кореляційного аналізу і виявленні вагомого впливу незалежних факторів на результуючий показник.

У якості факторів використано такі:

– сума винагороди за надання посередницьких послуг за договорами страхування та перестраховування (X_1);

– кількість договорів страхування та перестраховування, укладених брокерами (X_2);

– кількість зареєстрованих страховиків (X_3);

– активи по балансу, млн грн (X_4);

– валові страхові премії, млн грн (X_5);

– валові страхові виплати, млн грн (X_6);

– кількість укладених договорів страхування, тис. одиниць (X_7);

– рівень валових виплат, % (X_8);

– кількість страхових брокерів, одиниць (X_9).

У якості результуючої функції-показника обрано страхові премії, отримані страховиками за договорами страхування та перестраховування, тис. грн (Y).

Часовий інтервал дослідження становить 6 років (2012–2018 рр.). Статистичні дані в роботі отримані на основі звітів Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг) [7], що дало змогу систематизувати фактичні матеріали.

Під час побудови регресійної моделі використано програму Excel та функцію ЛИНЕЙН.

Виклад основного матеріалу. Для повноти опису проведемо спочатку огляд ринку за допомогою макроекономічних показників. Участь страхових посередників у провадженні діяльності на сучасному етапі представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Посередницька діяльність з укладання договорів страхування зі страховиками (резидентами та нерезидентами), 2012–2018 рр., тис. грн*

Показники	Роки	Добровільне страхування				Обов'язкове страхування	Усього
		життя	особисте	майнове	відповідальності		
1	2	3	4	5	6	7	8
Страхові платежі (премії, внески), отримані страховиками за договорами страхування	2012	545,30	5900,00	19925,60	2612,40	1163,40	30146,70
	2013	668,10	20929,00	13682,20	2135,30	46966,80	84381,40
	2014	746,00	35606,19	26626,10	1427,20	3207,60	67613,09
	2015	1183,20	60465,49	31694,54	4436,09	3895,20	101674,52
	2016	1814,70	72452,29	10704,90	6433,60	1291,95	92697,44
	2017	1330,10	115020,50	9652,80	6372,90	2249,60	134625,90
	2018	2242,40	84398,50	18646,60	4205,02	3009,31	112501,83
Страхові виплати (відшкодування), здійснені страховиками за договорами страхування	2012	801,50	0,00	330,60	0,00	5,30	1137,40
	2013	0,00	0,00	635,10	0,00	8838,70	9473,80
	2014	33,80	1407,25	1445,70	150,30	509,50	3546,55
	2015	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	2016	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	2017	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	2018	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7	8
Винагорода за надання посередницьких послуг за договорами страхування	2012	0,00	429,80	1589,90	90,70	199,00	2309,40
	2013	0,00	1257,20	950,70	90,70	2493,30	4791,90
	2014	33,80	1407,25	1517,50	204,30	509,50	3672,35
	2015	106,90	1798,82	2417,19	716,63	118,39	5157,93
	2016	150,00	2923,70	2081,92	1235,60	227,90	6619,12
	2017	129,00	5408,30	2577,50	1179,70	524,70	9819,20
Кількість договорів страхування, укладених брокерами із страховиками	2012	2,00	129,00	566,00	331,00	1743,00	2771,00
	2013	0,00	150,00	445,00	334,00	2236,00	3165,00
	2014	5,00	712,00	362,00	205,00	1255,00	2539,00
	2015	582,00	109,00	230,00	219,00	998,00	2138,00
	2016	1197,00	250,00	279,00	182,00	1886,00	3794,00
	2017	33,00	767,00	198,00	144,00	3130,00	4272,00
2018	9,00	2301,80	205,90	192,00	4325,00	7033,70	

Джерело: за даними Нацкомфінансслуг [7]

Із табл. 1 можна зробити такі висновки:

– найбільші розміри страхових платежів посередниками було отримано від добровільного особистого страхування, що можна пояснити бажанням страхувальників убезпечити можливі ризики, пов'язані зі здоров'ям та непередбачуваним настанням нещасних випадків.

– найбільшу кількість договорів страхування укладено за участі страхових посередників у обов'язковому страхуванні (страхування від нещасних випадків на транспорті займає перше місце, що пояснюється значною кількістю пасажироперевезень, тобто, купуючи квиток, пасажир автоматично укладає договір страхування від нещасного випадку на транспорті).

– значну кількість договорів укладено із страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів;

– особисте страхування активно розвивається в Україні впродовж останніх років, що можна пояснити, насамперед, подорожами закордон (страхові поліси найчастіше оформлюють туристичні агенції на основі укладених договорів зі страховою компанією);

– винагорода за надання посередницьких послуг і кількість договорів страхування, укладених брокерами, щороку зростали, що можна пояснити бажанням страховиків залучити якомога більшу кількість посередників, із якими вони взаємодіють у питаннях отримання банківських, туристичних та інших послуг.

Перестраховування займає чільне місце у реалізації страхових послуг, тому доцільно враховувати також участь посередників у перестраховуванні (табл. 2).

Таблиця 2

**Посередницька діяльність з укладання договорів перестраховування за участі брокерів,
2012–2018 рр., тис. грн***

Показники	Роки	Добровільне страхування				Обов'язкове страхування	Усього
		життя	особисте	майнове	відповідальності		
1	2	3	4	5	6	7	8
Перестрахові премії, отримані перестраховиками за договорами перестраховування, укладеними брокерами на користь перестраховальників	2012	0,00	833,30	152621,20	110353,10	105098,30	368905,90
	2013	0,00	693,70	264253,50	22791,10	140373,80	428112,10
	2014	0,00	436,10	199050,40	25265,70	129477,10	354229,30
	2015	0,00	687,50	471334,60	84991,80	275003,10	832017,00
	2016	0,00	957,00	605498,40	311653,40	323275,90	1241384,70
	2017	0,00	372,30	646890,30	140301,90	289469,70	1077034,20
	2018	0,00	649,50	634686,20	196064,14	309546,90	1140946,74

Продовження таблиці 2

1	2	3	4	5	6	7	8
Страхові виплати (відшкодування), компенсовані перестраховиками за договорами перестраховання, укладеними брокерами на користь перестраховувальників	2012	0,00	0,00	26576,00	712,60	0,00	27288,60
	2013	0,00	7,60	36324,60	18,30	0,00	36350,50
	2014	0,00	0,00	47180,70	276,50	0,00	47457,20
	2015	0,00	27,20	194084,20	3897,70	15381,60	213390,70
	2016	0,00	12,00	20563,90	577,40	2202,30	23355,60
	2017	0,00	0,00	131708,90	6,60	139,50	131855,00
	2018	0,00	48,00	345428,70	510,10	289,60	346276,40
Винагорода за надання посередницьких послуг у перестрахованні, отриманих брокерами від перестраховувальників	2012	0,00	33,80	9861,00	1845,20	3873,60	15613,60
	2013	0,00	28,30	9866,10	2034,60	5229,40	17158,40
	2014	0,00	43,20	11991,30	882,80	3826,30	16743,60
	2015	0,00	18,60	14384,00	2378,20	7278,50	24059,30
	2016	16,70	60,70	17972,00	2903,50	3740,80	24693,70
	2017	0,00	12,40	18849,00	2459,20	6299,00	27619,60
	2018	0,00	119,00	22590,40	3766,50	5366,40	31842,30
Кількість договорів перестраховання, укладених брокерами із перестраховиками на користь перестраховувальників	2012	0,00	15,00	314,00	64,00	77,00	470,00
	2013	0,00	7,00	318,00	79,00	92,00	496,00
	2014	0,00	4,00	281,00	37,00	79,00	401,00
	2015	0,00	5,00	316,00	43,00	81,00	445,00
	2016	0,00	6,00	266,00	51,00	75,00	398,00
	2017	0,00	4,00	312,00	68,00	82,00	466,00
	2018	0,00	4,00	261,00	80,00	72,00	417,00

Джерело: за даними Нацкомфінапослуг [7]

Здійснена оцінка активності страхових посередників на ринку перестраховання (табл. 2) дає змогу зробити такі узагальнення:

- найбільш вагомим є майнове страхування,
- договори перестраховання життя через посередників не укладаються;
- договори перестраховання є вигідними для страхових посередників, оскільки їх винагорода є значно вищою, аніж у страхуванні;
- розміри страхових премій та виплат є високими, що свідчить про значні страхові суми, які визначені договорами перестраховання.

Розмір агентських винагород загалом має низьке значення, відповідно, діяльність страхових посередників може не мати вагомого впливу, що потребує додаткового дослідження.

Регресійний аналіз – вплив страхових посередників. Перейдемо до перевірки основної гіпотези дослідження щодо впливу посередницької діяльності на обсяг страхових премій. Для цього виконаємо регресійний аналіз. Результуючою функцією обрано обсяги страхових премій, отримані страховиками за договорами страхування та перестраховання (далі як Y). Серед переліку можливих факторів ми виокремили дев'ять (далі як X), які можуть мати вплив:

- сума винагороди за надання посередницьких послуг за договорами страхування та перестраховання (X_1);
- кількість договорів страхування та перестраховання, укладених брокерами (X_2);
- кількість зареєстрованих страховиків (X_3);
- активи по балансу, млн грн (X_4);
- валові страхові премії, млн грн (X_5);
- валові страхові виплати, млн грн (X_6);
- кількість укладених договорів страхування, тис. одиниць (X_7);
- рівень валових виплат, % (X_8);
- кількість страхових брокерів, одиниць (X_9).

Ми побудували матрицю парних коефіцієнтів кореляції обраних факторних ознак (табл. 3) без урахування показників, що мали тісний зв'язок із високими значеннями коефіцієнтів кореляції Пірсона понад $r=0,8$ (та менші за $r=-0,8$). Аналогічно ми вилучили фактори, що мали слабкий зв'язок із результуючим показником (Y).

Таблиця 3

Таблиця парних кореляцій факторів участі страхових посередників,
що можуть впливати на обсяг страхових премій

	Y	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9
Y	1	0,7652	0,623685	-0,9411	-0,46986	0,83359	0,896333	0,541445	0,670853	0,248159
X1		1	0,925544	-0,86169	-0,07855	0,943387	0,946306	0,542765	0,529545	0,456243
X2			1	-0,75555	-0,05351	0,88403	0,819754	0,402063	0,308233	0,686772
X3				1	0,291097	-0,93444	-0,95151	-0,37188	-0,59433	-0,26742
X4					1	-0,10792	-0,31608	-0,48164	-0,66438	-0,43983
X5						1	0,940895	0,454207	0,419202	0,370266
X6							1	0,565535	0,700488	0,380233
X7								1	0,574801	0,399892
X8									1	0,218966
X9										1

Джерело: Розраховано авторами

Здійснений аналіз виявив, що незалежними факторами є лише два з наведеного переліку: сума винагороди за надання посередницьких послуг за договорами страхування та перестраховання (X_1) та валові страхові виплати (X_6). Усі інші є суттєво залежними від наведених двох факторів і можуть бути замінені для проведення регресійного аналізу і побудови кореляційної залежності.

Дані обчислення доводять існування лінійного зв'язку між факторами та результуючим показником, який можна записати у вигляді такої залежності:

$$Y_{\text{роз}} = -145,898 - 22,86 X_1 + 0,2187 X_6 \quad (1)$$

Підставивши значення показників у рівняння, отримаємо Y розрахункове, що тісно пов'язане із результуючим показником і не має суттєвих відхилень (табл. 3). Коефіцієнт детермінації для виразу (1) має значення 0,869. Значимість зв'язку між змінними X_1 , X_6 та $Y_{\text{роз}}$ також перевірено за допомогою F -критерія Фішера. У результаті отримано значення на рівні 13,30. Це означає, що запропонована економіко-математична модель є вірогідною, тобто гіпотеза про зв'язок між залежною і незалежними змінними у моделі підтверджується.

Отже, ми можемо запропонувати прогнозні значення результуючого показника $Y_{\text{роз}}$ (табл. 4).

Таблиця 4

Вихідні дані значення моделі впливу факторів (X) на результуючий показник (Y),
2012–2018 рр., млн грн

Рік аналізу	Сума винагороди за надання посередницьких послуг за договорами, млн грн (X_1)	Валові страхові виплати, млн грн (X_6)	Фактичні страхові премії, млн грн (Y)	Розрахункові модельні значення страхових премій, $Y_{\text{роз}}$, млн грн
2012	17,923	5151,000	399,052	571,059
2013	21,950	4651,800	512,493	369,750
2014	20,415	5065,400	421,842	495,320
2015	29,217	8100,500	933,692	958,006
2016	31,312	8839,500	1334,082	1071,746
2017	37,439	10536,800	1211,660	1302,954
2018	59,936	12863,400	1253,448	1297,436

Джерело: розраховано авторами

Розрахуємо прогнозні значення незалежних змінних X_1 , X_6 (табл. 4) на 2019–2020 роки для досліджуваної моделі у наближенні лінійних трендів. Для розрахунку використано апроксимацію даних за методом найменших квадратів. Позначимо параметр T як рік аналізу. Тоді лінії трендів для параметрів X_1 , X_6 можна записати відповідними формулами:

$$X_1 = 5,9968 T + 7,183 \quad (2)$$

$$X_6 = 1,3515 T + 2,361 \quad (3)$$

Параметри X_1 , X_6 визначено у млн грн.

Далі, використовуючи формулу (1), вираховуємо прогнозні значення страхових премій, отриманих за участі посередників на 2019–2020 рр. (табл. 5).

Таблиця 5

Прогнозні значення страхових премій, отриманих за участі посередників з урахуванням впливу факторів у 2019–2020 рр.

Рік	Рівняння тренду	2019	2020
Сума винагороди за надання посередницьких (X_1 , млн. грн)	Формула (2)	55,15791	61,15476
Валові страхові виплати, (X_6 , млн. грн)	Формула (3)	13,41281	14,79429
Страхові премії ($Y_{роз}$, млн. грн)	Формула (1)	1,526891	1,691961

Джерело: розраховано авторами

Аналіз динаміки наявних показників не дає інформації про випадкові чинники, які іноді можуть мати значний вплив.

Використовуючи динамічний ряд прогнозних значень величини $Y_{роз}$ для 2019–2020, можемо зробити висновок про те, що всі показники (як результируючий показник, так і незалежні змінні) матимуть тенденцію до зростання у 2019–2020 рр.

Висновки. Здійснений аналіз засвідчив, що вплив посередницької діяльності на обсяги страхових премій на ринку страхових послуг України є суттєвим. Економіко-математична модель виявляє коефіцієнт детермінації на рівні 0,869. Такий висновок підтверджується значимістю зв'язку між змінними та цільовою функцією за допомогою F -критерія Фішера.

Дані свідчать, що найбільші розміри страхових платежів посередники отримують від добровільного особистого страхування; найбільша кількість договорів страхування укладається за участі страхових посередників у обов'язковому страхуванні; значною є кількість договорів страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. Позитивну динаміку премій і страхових договорів виявлено в особистому страхуванні. Загалом кількість договорів страхування, укладених брокерами, щороку зростає.

Аналіз діяльності страхових посередників на ринку перестраховування дозволяє стверджувати, що найбільш вагомим є майнове страхування. Розміри страхових премій та виплат є високими, що свідчить про значні страхові суми, які визначені договорами перестраховування. З'ясовано, що договори перестраховування є вигідними для страхових посередників, оскільки їх винагорода є вищою, аніж у страхуванні. Водночас виявлено, що договори перестраховування життя через посередників фактично не укладаються.

Література:

1. Про страхування [текст] : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 18. Ст. 78.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19–20, № 21–22. Ст. 144.
3. Про порядок провадження діяльності страховими посередниками [текст] : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1996 р. № 1523. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1523-96-%D0%BF>. (дата звернення: 23.09.2019).
4. Борисюк, О. Дистрибуція страхових продуктів як важливий елемент страхового менеджменту. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Розділ V. Гроші, фінанси та кредит*. 2, 2018. С. 131–137.
5. Мартишко, Н. Страхове посередництво : поняття і різновиди. *Економічний аналіз*. Випуск 11. Частина 1. 2012 р. С. 164–168.
6. Кудрявська, Н. В. Теоретико-методичні засади діяльності страхових посередників. *Інвестиції: практика та досвід*. № 5. 2016. С. 78–80.
7. Максимчук О. Про запит на публічну інформацію : лист Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 10 жовтня 2019 р. № 22244/13-13. Київ : НАЦКОМФІНПОСЛУГ, 2019. 1 с.
8. Офіційний сайт Федерації страхових посередників України. URL: <http://www.fspu.com.ua>. (дата звернення: 23.09.2019).